Комсомолин үүдлт

Дөчн джил урд, В. И. Ленинä седвäрäр, күч-көлсч багъчудин эгл олна политическ организац—комсомол бүрдägдсмн. Коммунистическ парть күч-көлсч багъчудиг ниицүлдж, теднд политическ сургъмдж өглгъäр кесн олн джилä көдлмшäр комсомолин бүрдämдж белдгдсмн.

Орн-нутгин промышленн ик центрмүдт, ик предприятьсäр, большевистск партин күчтä организацс бääсн газрмудар көдлмшч багъчудин түрүн организацс үүдсн болдг. 1917 джилин хавр көдлмшч багъчудин организац Петроградт, Путиловск заводт бүрдägдв, терүнä толгъачнь—арвн йисн наста-путиловец Василий Алексеев бääсмн. Удл уга, большевикүдин седвäрäр, Петроградин райодар көдлмшч багъчудин социалистическ ниицädин ул делдгдсмн.

Москвад, көдлмшч багъчудин түрүн организацс Михельсона заводт (ода Владимир Ильичин нертä завод), Замоскворецк, Хамовническ, Пресненск, нань чигн райодар түрүн болж гаргъгдсмн. 1917 джилин июнь сард Р. С. Землячкин седвäрäр, РСДРП-н МК-н өөр бääх, көдлмшч багъчудин ниицän бүрдägдсмн, терүнä түрүн сеглäтрнь Рузя Черных бääсмн.

Багъчудин ниицän бас Киевд, Харьковд, Тулад, Ростовд, Луганскд, нань чигн балгъсдар бүрдägдцхäв.

Багъчудин джисän цаарандн делгрхд РСДРП-н VI хург йилгъän гидг нилчän хальдасн болдг. „Багъчудин ниицädин тускар“ хургин резолюцд иигдж келгдджänä: „Ода, көдлмшч классин ноолдан шуд социализмин төлä ноолдана девснъгүрн орджах саамд, көдлмшч багъчудин классовой социалистическ организацсд (бүрдхд) дөнъ боллгын өдгä цагин хооран саагдшго эркн төрмүдин негнь гидж хург тоолад, бääх аргъчидлäрн эн көдлмшт икäр оньган өгцхäтн гидж партийн организацст даалгъгдджана“.

Тер хургин хөөн, багъчудин салу-салу бääсн социалистическ организацсиг негдүлдж хамцуллгын шунмгъа хурдар эклв. 1917 джилин августа сард фабриксин болн заводсин көдлмшч багъчудин делегатнрин цуг балгъсна конференц болснд, багъчудин Петроградск социалистическ ниицän бүрдägдв, терүнд 1917 джилин декабрь сард 15 минъгын член бääсмн. Көдлмшч багъчудин „III-ч Интернационал“ гидг Московск ниицän 1917 джилин октябрь сарин 8-д (21-д) цуг балгъсна конференц деер бүрдägдсмн.

Социалистическ революцин төлä кехäр бääх ноолданд большевистск парть, В. И. Ленин, революционн багъчудт ик чинр өгчäсмн. Большевикүдин партин гардврт көдлмшч багъчудин ниицäд, Октябрьск зертä-зевтä бослгъ кехд белдврт шунмгъа кевäр орлцджасмн. Петроградт октябрьск дäällдänд кесг минъгын көдлмшч багъчуд орлццхасмн, тедн дунд петроградск багъчудин тоомсрта бүрдägъäчнр Н. Смородин, Г. Дрязев, М. Ратиовский йовцхасмн. Москвад Октябрин өдрмүдт Улан гвардин одрядсин 40 процентнь көдлмшч багъчуд бääсмн. Багъчудин „III-ч Интернационал“ гидг Московск ниицänä члед Л. Люсинова, С. Барволин, Н. Жибрунов, нань чигн улсин гаргъсн баатр үүлдвр мөнък мартгдшго, баррикадт ноолданд эдн зөрмг кевäр үкцхäсмн.

Коммунистическ партин тäвсн төриг күцälгънд багъчуд диилвртägъäр орлцлгъна ах таалнь—көдлмшч болн крестянск багъчудин Цуг Äрäсän хамцсн ниицä бүрдälгън болдж гарсмн. 1918 джилин июль сард РКП(б)-н ЦК-н зааврар Москвад, көдлмшч болн крестьянск багъчудин Цуг Äрäсän 1-ч хург хуралгъна бүрдämджин бюро гаргъгдсмн. Петроградин, Москван, Уралин багъчудин социалистическ ниицädин элчнр терүнд орулгдсмн.

Көдлмшч болн крестьянск багъчудин Цуг Äрäсän 1-ч хург Москвад, 1918 джилин октябрин 29-д секгдсмн. Тер хургт, багъчудин ниицänä 22.100 членä нерн деерäс 176 делегат орлцсмн. Делегатнрин 80 процент көдлмшчнр болн крестьянс бääсмн. Делегатнрин болн гиичнрин байрта, шуугата альх ташлгъар, В. И. Ленин нег дуугъар хургин күндтä ахлачд сунъгъгдсмн.

Багъчудин Коммунистическ ниицänä программин, хургин батлсн гол положеньс иим билä: багъчудин ниицän Äрäсän Коммунистическ партъла хамцнъгъу ухан-седклтä, энүнä күцх төрнь—коммунизмин идейиг тархалгън, көдлмшч-крестьянск багъчудиг Советск Äрäсän шунмгъагъар тосхлгънд орлцуллгын, эн—большевистск партин гардврт көдлгч онц организац болхмн.—Багъчудин ниицäг—багъчудин Äрäсän Коммунистическ ниицän—(РКСМ)—гидж нерäдх шиидвр хургт батлгдсмн.

1918 джилин октябрин 29-д хург секгдсн өдр—комсомол үүдсн өдр болдж тоолгдна.

ЗУРГТ: Багъчудин Äрäсän коммунистическ ниицänä 1-ч хургин делегатнр.